

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЦЕНТАРА ЗА ПОРОДИЧНИ СМЕШТАЈ И УСВОЈЕЊЕ У 2025. ГОДИНИ

Београд,

Септембар, 2026. године

САДРЖАЈ

1.	УВОД	4
2.	ДОСТУПНОСТ УСЛУГА И КАДРОВСКИ КАПАЦИТЕТИ ЦПСУ	5
2.1.	Мрежа центара за породични смештај и усвојење.....	5
2.2.	Кадровски капацитети	6
3.	ХРАНИТЕЉСКЕ ПОРОДИЦЕ	7
3.1.	Регрутовање нових хранитељских породица	7
4.	ДЕЦА И МЛАДИ - КОРИСНИЦИ ПОРОДИЧНОГ СМЕШТАЈА	8
4.1.	Број, старосна и полна структура.....	8
4.2.	Разлози смештаја и средина из које корисници долазе	10
4.3.	Корисници са сметњама у развоју.....	10
4.4.	Дужина боравка у хранитељским породицама	10
4.5.	Контакти са сродницима	11
4.6.	Прекид породичног смештаја	11
4.7.	Поступци заштите права – пријаве насиља	12
5.	ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	13
6.	ПРЕПОРУКЕ	14

СКРАЋЕНИЦЕ

ЦПСУ - Центар за породични смештај и усвојење

Уредба- Уредба о мрежи установа социјалне заштите

МРЗБСП - Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

ЦСР- Центар за социјални рад

ХП - Хранитељска породица

1. УВОД

Предмет овог извештаја је рад **центра за породични смештај и усвојење (ЦПСУ)** у 2025. годину. Извештај је сачињен на основу годишњих статистичких и наративних извештаја које ЦПСУ достављају Републичком заводу за социјалну заштиту, као и из других расположивих извора.

Центри за породични смештај и усвојење основани су са циљем да обезбеде специјализовану подршку хранитељским породицама и деци и младима смештеним у њима, као и да врше контролу квалитета пружања услуге породичног смештаја. Њихов рад регулисан је Законом о социјалној заштити¹, Уредбом о мрежи установа социјалне заштите² и Правилником о хранитељству³.

У 2025. години, ЦПСУ нису обављали послове у области усвојења, нити су пружали услугу породичног смештаја за одрасла и старија лица – иако је ова област регулисана посебним правилником који је ступио на снагу крајем 2025. године⁴. Такође, ЦПСУ су **у 2025. години надлежни за смештај нешто више од половине (59,4%) деце на породичном смештају у Србији, односно немају надлежност над свим хранитељским породицама у Србији**. Остале хранитељске породице и даље су у надлежности центара за социјални рад, што доводи до неједнаког приступа специјализованој подршци.

Основни налази извештаја указују на **ограничену доступност услуга ЦПСУ** (покривеност 47% општина), **стагнацију у броју хранитељских породица, продужен боравак деце у хранитељству, висок проценат премештаја корисника из једне хранитељске породице у другу или у установу и растући број пријава насиља** – што заједно указује на потребу за системским унапређењем и даљим развојем мреже и капацитета ЦПСУ.

Имајући у виду да извештај пружа увид пре свега у рад ЦПСУ, а не у целокупно стање породичног смештаја у Републици Србији, у наредним поглављима приказани су подаци о капацитетима, кадровима, хранитељским породицама и корисницима, уз закључна разматрања и препоруке за унапређење система.

¹ "Сл. Гласник РС", бр. 24/2011

² <https://www.minrzs.gov.rs/files/doc/porodica/Uredba%20o%20mrezi%20ustanova.pdf>

³ "Сл. Гласник РС", бр. 66/2022

⁴ Правилник о пружању услуге породичног смештаја за одрасла и старија лица, „Службени гласник РС”, бр. 112/2025 од 12.12.2025. године, а ступио је на снагу 20.12.2025.

2. ДОСТУПНОСТ УСЛУГА И КАДРОВСКИ КАПАЦИТЕТИ ЦПСУ

2.1 Мрежа центара за породични смештај и усвојење

Уредба о мрежи установа социјалне заштите из 2013. године предвидела је осам центара за породични смештај и усвојење који би обезбедили доступност услуге на целокупној територији Републике Србије. Међутим, до краја 2025. године основано је седам ЦПСУ, док центар у Белој Цркви за територију Јужнобанатског управног округа није основан.

Слика 1. Планирана мрежа ЦПСУ*

Извор: Уредба о мрежи установа у социјалној заштити, 2013.

*Напомена: Уредбом о мрежи је предвиђено 8 ЦПСУ, али је до краја 2025. године основано 7. ЦПСУ у Белој Цркви није основан.

Од укупно 145 општина и градова у Србији, ЦПСУ пружају подршку хранитељским породицама и корисницима у 47% општина, док у преосталих 53% општина ову улогу обављају центри за социјални рад. На нивоу хранитељских породица, ЦПСУ су надлежни за 50,2% (2.185) хранитељских породица у Србији и за 59,4% (2.823) деце.

Поред подршке хранитељским породицама и деци на смештају, у надлежности ЦПСУ је и припрема и процена подобности хранитељских породица (Табела 1).

Табела 1. Покривеност по појединачним ЦПСУ, 2025.

ЦПСУ	Покривеност општина (подршка)	Покривеност општина (процена подобности)
Београд	100%	100%
Крагујевац	67%	97%
Ниш	59%	59%
Ђуприја	41%	59%
Милошевац*	делимично	делимично
Нови Сад	100% (за део територије)	100%
Суботица**	делимично	делимично

Напомене:

*ЦПСУ Милошевац је планиран за потребе 3 општине подунавског округа али обезбеђује подршку **само у делу општине Велика Плана, док процену подобности ХП ради за општину Велика Плана**. Остале општине из Подунавског округа су у надлежности центара за социјални рад из тих општина.

**ЦПСУ Суботица још увек није преузео хранитељске породице за цео регион за који је основан.

Оваква покривеност присутна је већ дужи низ година, што указује на **хронични недостатак капацитета за спровођење Уредбе о мрежи**.

2.2. Кадровски капацитети

У 2025. години, у свих седам ЦПСУ било је ангажовано укупно **153 запослена**. У структури запослених доминирају стручни радници и стручни сарадници са 73,2%.

У полној структури, жене чине 83,2% запослених. У старосној структури, доминантна је категорија од 40 до 49 година.

Број запослених је недовољан од оснивања првих ЦПСУ (153 запослена на 2.185 хранитељских породица у надлежности ЦПСУ, односно 2.055 активних породица са децом на хранитељству). Број саветника за хранитељство који прате породице је тек 46, однос је један запослени на 45 хранитељских породица – што, с обзиром на сложеност посла, не омогућава континуирану и квалитетну подршку.

Табела 2. Структура стручних радника на неодређено време према врсти решења, 2025.

Врста решења	Број запослених радника
Број решења о звању саветника	46
Број решења о звању супервизора	11
Број решења о звању реализатора едукативних програма	19
Број решења о звању руководиоца служби	3
Укупно	79

Извор: Годишњи извештаји ЦПСУ, 2025

Ограничени кадровски капацитети директно утичу на немогућност ЦПСУ да покрију целокупну територију за коју су основани. Ово је посебно изражено у ЦПСУ Суботица, који још увек није у потпуности преузео хранитељске породице из региона за који је основан, као и у ЦПСУ Крагујевац, Ниш и Ћуприја, који не покривају све општине из своје надлежности.

3. ХРАНИТЕЉСКЕ ПОРОДИЦЕ

На дан 31. децембра 2025. године, на евиденцији ЦПСУ било је укупно 2.185 хранитељских породица, од чега је 2.055 активно пружало услугу смештаја за децу и младе.

Број хранитељских породица на евиденцији ЦПСУ **стагнира** у последњих пет година – упркос оснивању новог ЦПСУ у Суботици 2022. године, није дошло до значајнијег повећања укупног броја.

Структура хранитељских породица:

- **Место становања:** 45% у градској средини.
- **Власништво над станом:** 92% породица живи у сопственом простору.
- **Простор за дете:** код 93% усклађен са стандардима.
- **Приходи:** 69% на нивоу просечне зараде, 9% изнад просека.
- **Образовни статус:** 67% са средњом школом, 18% са основном, 13% са вишом или високом.
- **Родитељско искуство:** 82% породица има биолошку децу.
- **Старосна структура:** највећи удео (48%) у категорији 51–64 године; свега 1,3% млађих од 30 година.
- **Дужина хранитељског искуства:** 40% породица има 10–19 година искуства; 24% до пет година.

Сродничке хранитељске породице чине 29% укупног броја, што је стабилно у односу на претходне године. У највећем броју случајева, реч је о бакама и декама (59%) или ујацима, стричевима и теткама (око 30%).

Хранитељске породице које брину о деци са развојним или здравственим сметњама чине 30,5% (669 породица) – што је такође стабилно у односу на претходни период.

3.1. Регрутовање нових хранитељских породица

Током 2025. године, процес обуке за хранитељство **започело је 223 породице**, од чега је 87% (194 породице) стекло општу подобност – што представља пораст од 45% у односу на 2024. годину.

Међутим, број породица којима је **престала да важи подобност** такође је значајан. У 2025. години, 63% породица које су изгубиле подобност учинило је то сопственим одустанком.

Само 6,1% породица изгубило је подобност због неадекватног обављања функције, кршења стандарда или занемаривања/злостављања корисника.

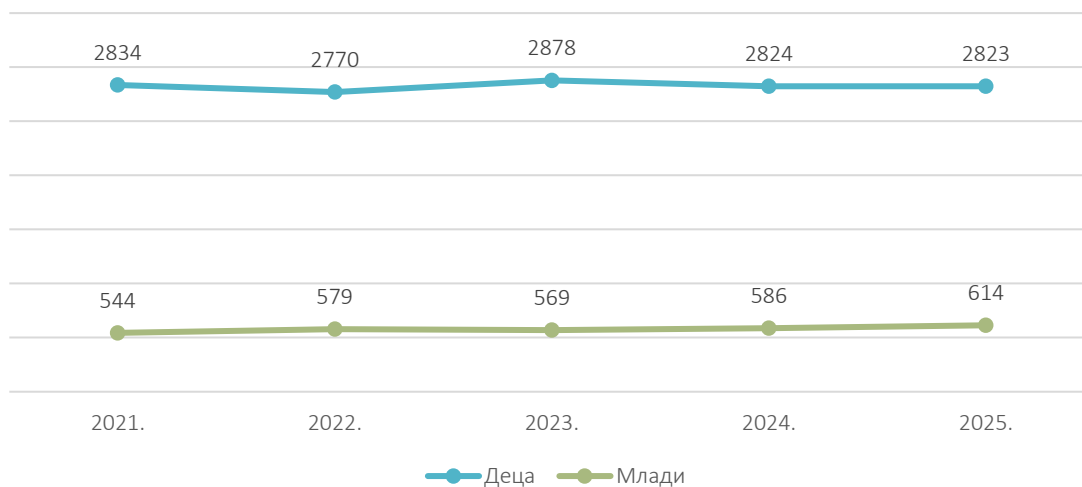
Стагнација у броју хранитељских породица, упркос повећаном броју нових кандидата у 2025. години, указује на то да се процес регрутовања не одвија довољно динамично. Висок проценат одустајања (63%) захтева додатну анализу разлога – да ли је реч о неадекватној подршци, превисоким очекивањима, или недовољној мотивацији кандидата. Истовремено, висок удео хранитеља са вишегодишњим искуством (40% са 10–19 година) и релативно мали удео млађих од 30 година (1,3%) указује на старење популације хранитеља, што може угрозити одрживост система у наредној деценији.

4. ДЕЦА И МЛАДИ - КОРИСНИЦИ ПОРОДИЧНОГ СМЕШТАЈА

4.1. Број, старосна и полна структура корисника породичног смештаја

Током 2025. године, на породичном смештају у надлежности ЦПСУ било је укупно 3.015 деце и 786 младих особа, а на дан 31.12.2025. године 2.823 деце и 614 младих. У односу на претходне године, број деце је стабилан, док је број младих у благом порасту.

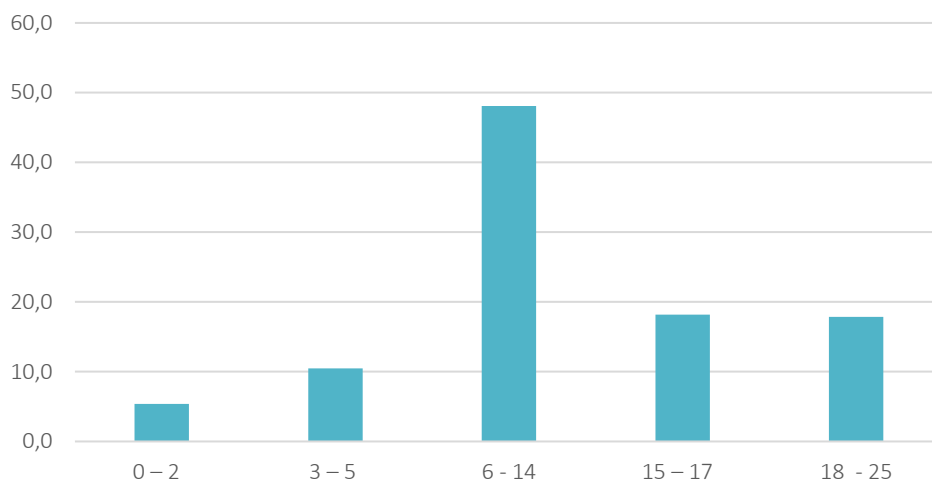
Графикон 1. Број деце и младих на евиденцији ЦПСУ, 31.12.2021 – 2025.

Извор: Годишњи извештаји ЦПСУ, 2021 - 2025.

У старосној структури, највећи удео чине деца узраста од 6 до 14 година, док је најмањи број деце узраста 0–2 године (Графикон 2). У полној структури, 52% корисника чине девојчице, односно младе жене.

Графикон 2. Удео деце и младих на евиденцији ЦПСУ према узрасту, 2021 – 2025, %

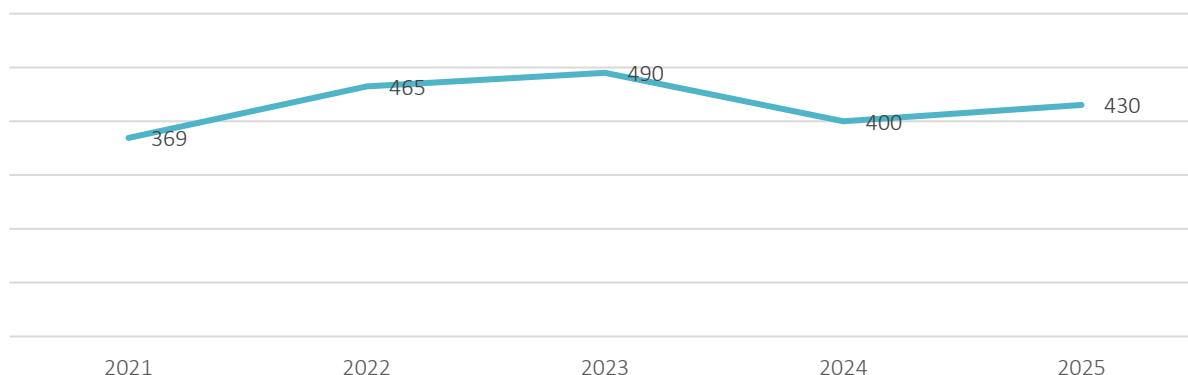

Извор: Годишњи извештаји ЦПСУ, 2021 - 2025.

Подаци о кретању броја корисника у појединачним ЦПСУ указују да постоји раст броја корисника у ЦПСУ Суботица, што се може повезати са чињеницом да је овај ЦПСУ почео са радом 2022. године, односно почео је постепено да преузима хранитељске породице са евиденција ЦСР из године у годину и округ по округ.

У 2025. години регистровано је **430 нових корисника** породичног смештаја који су примљени током године. Овај број варира у протеклих пет година: највећи број је примљен 2023. године, када је и ЦПСУ Суботица интензивирао преузимање хранитељских породица са децом (Графикон 3).

Графикон 3. Број корисника примљених током године, 2021– 2025

Извор: Годишњи извештаји ЦПСУ, 2021 - 2025.

4.2. Разлози смештаја и средина из које корисници долазе

Најчешћи разлог за примену породичног смештаја је неадекватно родитељско старање (65% случајева). Највећи број деце и младих долази у хранитељске породице из биолошких породица (61%).

У 79% случајева, хранитељска породица је обезбеђена на територији истог округа на коме је дете имало пребивалиште пре доласка на смештај – што је позитиван показатељ очувања социјалних веза.

4.3. Корисници са сметњама у развоју

На евиденцији ЦПСУ је 864 корисника са развојним и здравственим сметњама, што чини 25% од укупног броја деце и младих на породичном смештају.

У структури сметњи, најзаступљеније су:

- Интелектуалне тешкоће – 40%
- Вишеструке тешкоће – 19%
- Поремећаји понашања и тежи емоционални проблеми – 10%

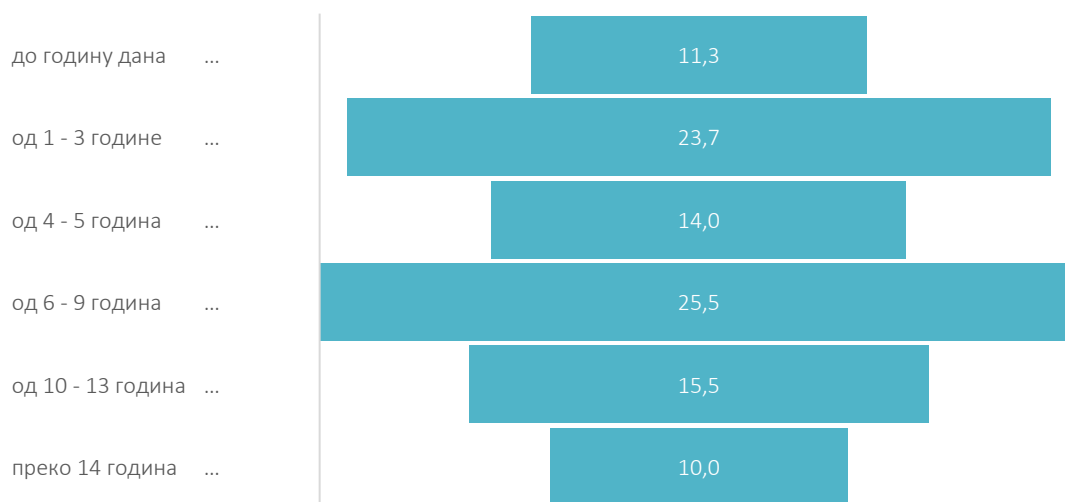
Од укупног броја корисника са сметњама, свега 26% остварује право на увећану накнаду за издржавање, а 23% на увећани додатак за туђу негу и помоћ. Овај податак указује на могуће **недовољно искоришћавање расположивих права**, што додатно оптерећује хранитељске породице.

4.4. Дужина боравка у хранитељским породицама

Највећи број деце и младих борави на породичном смештају између 6 и 9 година. Уочава се пораст броја корисника са боравком дужим од 10 година, као и оних са боравком преко 14 година (Графикон 4).

Дужина боравка у хранитељским породицама указује на то да породични смештај у великом броју случајева постаје дугорочно решење, иако је концептуално замишљен као привремена мера. Разлози су вишеструки: спори судски поступци у области породично-правне заштите, недовољна подршка биолошким породицама како би се деца вратила у њих, као и недостатак алтернативних услуга у заједници.

Графикон 4. Дужина боравка деце и младих, 2025., %

Извор: Годишњи извештаји ЦПСУ, 2025.

4.5. Контакти са сродницима

Подаци о учесталости контаката са сродницима у 2025. години су забрињавајући:

- **46%** деце и младих који имају сроднике **нема никакве контакте** са њима.
- У 2024. години, овај проценат је износио 37% – што указује на **негативан тренд**.
- Посебно је неповољна ситуација за децу узраста до три године: **74%** ове деце има сроднике, али нема контакте са њима.

Са друге стране, позитивно је то што се контакти најчешће одржавају у биолошкој или сродничкој породици (25,6%) или у хранитељској породици (25,6%), што указује на настојање да се очувају породичне везе.

Губитак контаката са сродницима, посебно у најранијем узрасту, може имати дугорочне негативне последице по развој детета, формирање идентитета и очување веза са биолошком породицом. Овај тренд захтева системско деловање – кроз интензивнији рад са биолошким породицама, подршку одржавању контаката и јачање свести о значају ових веза.

4.6. Прекид породичног смештаја

За младе је прекид хранитељства у 90,7% случајева (156 младих) последица природног изласка из система услед пунолетства и осамостаљивања. Налаз указује да хранитељство за младе примарно служи као прелазна фаза ка самосталном животу.

Код деце су разлози распоређени примарно на трајно решавање породичног статуса:

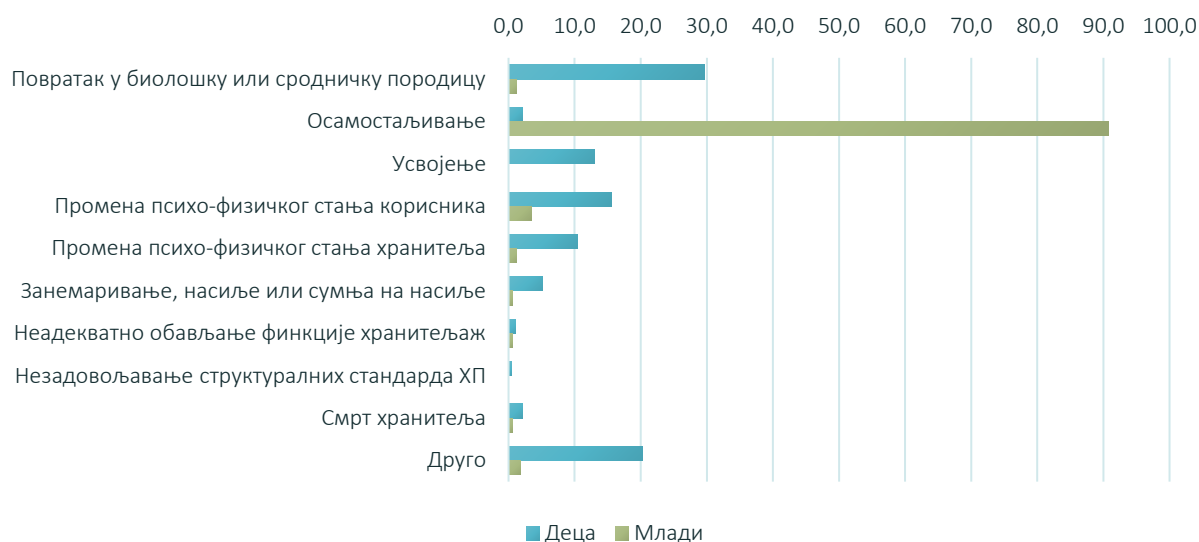
- 29,7% (57 деце) прекида смештај због повратка у биолошку или сродничку породицу.
- 13,0% (25 деце) прекида смештај ради усвојења.

Збирно, скоро половина деце (42,7%) напушта хранитељство кроз успешну реинтеграцију или усвојење.

Међутим, уочени су и системски изазови и потреба за додатном подршком:

- Укупно 26,0% прекида код деце настаје због немогућности хранитељске породице да одговори на потребе услед промена у психо-физичком стању детета (15,6%) или самог хранитеља (10,4%). Ово сигнализира потребу за јачањем специјализованог хранитељства и додатном психосоцијалном подршком хранитељским породицама.
- Због нарушавања безбедности или неадекватности смештаја (насиље, занемаривање, неадекватно обављање дужности), смештај је прекинут за 6,2% деце (12 случајева), што наглашава важност континуираног надзора (Графикон 5).

Графикон 5. Разлози престанка смештаја деце и младих, 2025. %

Извор: Годишњи извештаји ЦПСУ, 2025.

4.7. Поступци заштите права – пријаве насиља

У 2025. години, интерни тимови ЦПСУ евидентирали су 60 пријава насиља – што је двоструко више у односу на 2021. годину (30 пријава).

Од 60 пријављених случајева:

- 57 се односи на децу, 3 на младе особе.
- Најчешћи починилац: хранитељ (23 случаја), вршњак ван породице (20), одрасла особа ван породице (13).

- Доминантна је пријава физичког насиља.
- Расте број пријава сексуалног насиља: са 4 (2023) на 6 (2024) и 8 (2025).

Пораст пријава насиља не мора искључиво да значи да је насиље учесталије – може бити последица боље обучености кадрова за препознавање и пријављивање, као и веће свести корисника о правима. Без обзира на узрок, овај тренд указује на потребу за јачањем надзора над хранитељским породицама, бољом подршком хранитељима и додатном обуком у области заштите деце од насиља.

5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Анализа рада центара за породични смештај и усвојење у 2025. години указује на следеће кључне налазе:

1. Недовољна покривеност територије – ЦПСУ пружају подршку у свега 47% општина и надлежни су за 50,2% хранитељских породица у Србији. Преостале хранитељске породице ослоњене су на центре за социјални рад, који немају специјализоване ресурсе за пружање ове врсте подршке.
2. Недовољни кадровски капацитети – са 153 запослена на 2.185 хранитељских породица, однос је 1:45, што неомогућава континуирану и квалитетну подршку. Ово је такође један од узрока непотпуне покривености територије.
3. Стагнација у броју хранитељских породица – упркос благом расту броја нових кандидата у 2025. години, укупан број хранитељских породица не расте. Висок проценат одустајања (63%) и старење популације хранитеља (48% старијих од 51 године) озбиљно угрожавају одрживост система.
4. Породични смештај постаје дугорочно решење – све већи број деце и младих борави у хранитељским породицама дуже од 10 година, што одступа од концепта привремене заштите. Разлози су спори судски поступци, недовољна подршка биолошким породицама и недостатак алтернативних услуга.
5. Прекид контаката са сродницима – 46% деце и младих нема контакте са сродницима, а код деце до три године овај проценат износи 74%. Ово је посебно забрињавајуће јер су породичне везе кључне за развој идентитета и могући повратак у биолошку породицу.
6. Висок проценат премештаја корисника – 58% деце и младих након прекида смештаја одлази у другу хранитељску породицу или установу, што указује на нестабилност породичног смештаја као облика заштите.
7. Пораст пријава насиља – удвостручен број пријава (са 30 на 60) указује на потребу за јачањем надзора, али и на могући напредак у препознавању и пријављивању насиља.

6. ПРЕПОРУКЕ

На основу спроведене анализе, препоручују се следеће мере за унапређење система породичног смештаја:

1. Проширење мреже ЦПСУ на целокупну територију Републике Србије – у складу са Уредбом о мрежи из 2013. године, неопходно је **основати центар у Белој Цркви** за територију Јужнобанатског управног округа, као и **обезбедити да постојећи ЦПСУ покрију општине за које су основани**, нарочито у случају ЦПСУ Суботица, Крагујевац, Ниш и Ћуприја, који још увек не пружају подршку свим општинама из своје надлежности. Такође, потребно је размотрити **оснивање додатних канцеларија** у општинама које су удаљене од седишта ЦПСУ, како би подршка била доступнија хранитељским породицама на терену.
2. Повећање кадровских капацитета ЦПСУ – посебну пажњу **посветити повећању броја саветника за хранитељство**, како би се однос 1:45 (један запослени на 45 хранитељских породица) смањио на **1:10**. Ово је нарочито важно у ЦПСУ који покривају веће територије (Београд, Крагујевац, Ниш) и у оним центрима који тек треба да преузму хранитељске породице (Суботица). Повећање кадровских капацитета подразумева и **обезбеђивање континуиране обуке запослених**, нарочито у области препознавања и пријављивања насиља, као и у раду са децом са сметњама у развоју.
3. Унапређење процеса регрутовања и задржавања хранитељских породица – с обзиром на то да **63% породица одустаје** од хранитељства, потребно је спровести **детаљну анализу разлога одустајања** (кроз интервјуе или фокус групе са бившим хранитељима) како би се идентификовали кључни проблеми. На основу тога, развити **циљане подршке**: повећање материјалне накнаде, увођење **менторског програма** за нове хранитеље, смањење административног оптерећења, обезбеђивање **психолошке подршке** хранитељима и доступност услуга предак смештаја. Такође, потребно је **осмислити позитивне кампање** на националном и локалном нивоу које би промовисале хранитељство као друштвено одговоран и вредан позив.
4. Јачање подршке биолошким породицама – како би се смањила потреба за измештањем деце и омогућио њихов повратак, потребно је **развити локалне услуге подршке** (саветовалишта за родитеље, помоћ у кући, дневне боравке за децу, програме за развој родитељских вештина). Ове услуге треба да буду **доступне у свим општинама**, нарочито у мање развијеним срединама где су породице у ризику најчешће препуштене саме себи. Такође, потребно је **убрзати судске поступке** у области породично-правне заштите, како би се деца што пре враћала у биолошке породице када за то постоје услови, односно како би се што пре решавало породично-правно питање за дете које би могло бити подобно за трајни облик заштите кроз усвојење.
5. Интензивирање рада на очувању контаката са сродницима – с обзиром на то да **46% деце нема контакте са сродницима**, а код деце до три године чак 74%, неопходно је **увести обавезу планирања и подршке одржавању контаката** као саставни део индивидуалног плана заштите детета. То подразумева: редовно мапирање сродника,

организовање виђања, подршку хранитељима да олакшају и подстичу контакте, као и рад са биолошким породицама на јачању мотивације за одржавање веза. Посебну пажњу посветити **најмлађој деци**, код које је губитак контаката најштетнији по развој.

6. Јачање надзора над хранитељским породицама – пораст пријава насиља (са 30 на 60) указује на потребу за **појачаним надзором**, нарочито у случајевима где постоје ризици или су пријаве већ поднете. У тим случајевима су потребне **учесталије најављене и ненајављене посете** хранитељским породицама, као и **додатна обука хранитеља** у области препознавања и превенције насиља, нарочито сексуалног насиља, чији број пријава расте. Истовремено, потребно је **оснажити децу** да препознају насиље и пријаве га, кроз програме заштите од насиља у оквиру хранитељских породица.
7. Развој алтернативних услуга у заједници – како породични смештај не би био једина опција за децу и младе којима је потребна подршка, потребно је **развити мрежу дневних боравака, прихватилишта, саветовалишта и других облика подршке**. Ове услуге треба да буду **доступне у свим општинама**, нарочито у онима где не постоји ЦПСУ. Такође, потребно је **развити програме за младе** који напуштају хранитељство – становање уз подршку, менторску подршку, помоћ у запошљавању – како би се смањио ризик од социјалне искључености.
8. Унапређење система прикупљања података – Како би се прецизније пратио рад ЦПСУ и исходи породичног смештаја, потребно је **увести додатне индикаторе**: стабилност смештаја (број промена хранитељских породица по детету), задовољство корисника (деце, младих и хранитеља), успешност транзиције (запошљавање, даље школовање младих након изласка из система). Такође, потребно је **објединити податке из ЦПСУ и центара за социјални рад** како би се добила потпуна слика о стању породичног смештаја у Србији. Ово би омогућило **ефикасније планирање** и праћење ефеката реформских мера.

Напомена: Извештај пружа увид у рад центара за породични смештај и усвојење, али **не обухвата целокупно стање породичног смештаја у Републици Србији**, с обзиром на то да 50,2% хранитељских породица и даље није у надлежности ЦПСУ. Потпуна слика о стању породичног смештаја захтевала би обједињавање података из оба система – ЦПСУ и центара за социјални рад.